



Проект «Інтелект України» спрямований на засвоєння духовного багатства, яке створювала українська нація. Плекання національної свідомості й самосвідомості, прищеплення моральних ідеалів та ціннісних орієнтирів відбуваються системно, за допомогою різних форм та засобів, інтегровано, органічно й цікаво для дітей. Учні з задоволенням включаються в роботу, роблять висновки, висловлюють свої судження, дають оцінку, творчо працюють з матеріалом, що спрямований на виховання сучасної повноцінної, високоморальної особистості.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК ПРОЕКТУ

Доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики професійної освіти

Харківського педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

Гавриш Ірина Володимирівна



НАУКОВІ КОНСУЛЬТАНТИ ПРОЕКТУ

Доктор психологічних наук,
професор, дійсний член Академії
педагогічних наук України,
директор Інституту проблем
виховання АПН України

Бех Іван Дмитрович



Кандидат педагогічних наук,
начальник відділу моніторингу
освітньої діяльності та педагогічних
інновацій Інституту інноваційних технологій і
змісту освіти МОН України

Кириленко Світлана Володимирівна



ІСТОРІЯ

В Україні розуміють необхідність виховувати інтелектуальну еліту нації. Над проблемою виявлення та виховання обдарованих дітей та молоді працювали вітчизняні вчені, є різні підходи до цього питання. Зокрема, певний час були популярними ідеї раннього розвитку, коли матеріал подається дитині в більш ранньому віці та в більших об'ємах.

В 2006 році команда провідних вчених Харкова на чолі з доктором педагогічних наук Гавриш Іриною Володимирівною запропонували до впровадження власну концепцію виявлення, виховання й навчання обдарованих дітей, яка розроблена на основі як власних напрацювань, так і передових і найбільш ефективних відповідних методик.

СУТНІСТЬ ПРОЕКТУ

- 1.** Набуття дитиною необхідних навичок роботи з інформацією, аналізу, гнучкого творчого мислення, самоконтролю та самооцінки, швидких реакцій, раціональної організації навчальної праці.
- 2.** Розвиток пізнавальних процесів - сприйняття, пам'яті, мислення, уваги й уваги.
- 3.** Розвиток якостей особистості школяра - цілеспрямованості, працелюбності, організованості, охайності, наполегливості, волі тощо.

МЕТА ПРОЕКТУ

1. Упровадження в національний освітній простір системи пошуку, навчання та виховання здібних і обдарованих дітей і учнівської молоді.
2. Створення передумов для формування соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, підготовленої до професійного самовизначення та здатної до самоактуалізації в професійній, соціальній й особистісній сферах.

ЗАВДАННЯ ПРОЕКТУ

1. Становлення в учнів цілісного наукового світогляду, загальнонаукової, навчальної, загальнокультурної, технологічної, комунікативної і соціальної компетентностей на основі засвоєння системи знань про природу, людину, суспільство, культуру, виробництво, оволодіння засобами навчально-пізнавальної і практичної діяльності.
2. Виховання учня як громадянина України, національно свідомої, вільної, демократичної, життєво і соціально компетентної особистості, здатної здійснювати самостійний вибір, приймати відповідальні рішення у різноманітних життєвих ситуаціях.
3. Розвиток академічної обдарованості учнів в органічній єдності та взаємозв'язку всіх її компонентів – мотивації навчально-пізнавальної діяльності та мотивації досягнення, креативності та інтелектуальної сфери – на основі виявлення задатків і здібностей учнів, формування ціннісних орієнтацій, задоволення інтересів і потреб.
4. Збереження і зміцнення морального, фізичного і психічного здоров'я учнів.

ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ЗА ПРОГРАМОЮ ПРОЕКТУ

1. Навчання в звичайних класах за індивідуальними програмами, які містять елементи збагачення і прискорення.
2. Створення для здібних учнів особливих класів в умовах звичайної школи.
3. Організація спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів.
4. Організація роботи зі здібними учнями в позаурочний час.

МОДЕЛІ НАВЧАННЯ ЗА ПРОГРАМОЮ ПРОЕКТУ

1. **Модель прискорення** (дозволяє врахувати потреби та можливості певної категорії дітей, які вирізняються прискореним темпом розвитку).
2. **Модель поглиблення** (передбачається поглиблене вивчення обдарованими учнями певних навчальних дисциплін).
3. **Модель збагачення** (орієнтована на якісно інший зміст навчання з виходом за межі вивчення традиційних тем, установленням зв'язків з іншими темами, проблемами,

дисциплінами).

4. Модель проблематизації (передбачає стимулювання інтелектуального та особистісного розвитку учня через використання проблемних методів і завдань проблемного характеру, пошуку альтернативних інтерпретацій навчальної інформації, що сприяють формуванню в учнів творчого підходу).

ПРО ПРОГРАМУ ПРОЕКТУ

Програма розроблялася таким чином, щоб врахувати вікові особливості учнів, не лише зберегти, а й збільшити їх інтерес до навчання. Завдяки міжпредметним зв'язкам, засобам наочності та відео матеріалам, об'єкт вивчення стає більш зрозумілим та цікавим. Для прикладу, якщо на уроці "Читання" діти вивчали оповідання про соловейка, то на уроці "Я і Україна" вони дізнаються про класову та видову приналежність цього птаха, спосіб життя, проглядають відео фрагмент з соловейком, чувають його спів.

Експериментальні навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступенів для школи розроблено відповідно до наказів МОН України й оновленого Державного стандарту та Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Додатково до загальношкільних предметів, програма яких спеціально адаптована, введені нові: "Навчаємося разом", на якому діти розвивають пам'ять за спеціальними методиками, вчаться працювати з інформацією, та предмет "Еврика", на якому учні розвивають творчі, винахідницькі якості, кмітливість, працюють над рішенням складних задач. Завдяки тому, що під час розробки й апробації програми проект мав медико-психолого-психіатричний супровід провідних вчених Інституту здоров'я школярів та підлітків Академії медичних наук України, вдалося побудувати програму так, щоб зберегти оптимальний баланс психофізичного стану дитини, не допускаючи, з одного боку, нервового перезбудження, а з іншого – втоми, втрати цікавості. Крім обов'язкових уроків фізичної культури, кілька разів впродовж кожного уроку учні беруть участь в музичних паузах з елементами фізичних вправ і танцювальних рухів, роблять вправи для очей, застосовують релаксуючі елементи.

Програма передбачає також навчання дітей різноманітних прийомів навчально-пізнавальної діяльності, сприяє формуванню таких якостей, як ініціативність, самоконтроль.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ШКОЛИ I СТУПЕНЯ ПРОЕКТУ

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

для загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня, які працюють
за науково-педагогічним проектом «Інтелект України»

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах				
		1	2	3	4	Разом
Мови і літератури (мовний і літературний компоненти)	Українська мова	7	7	7	7	28
	Іноземна мова	3	3	3	3	12
Математика	Математика	4	4	4	4	16
	Еврика	–	1	1	1	3
Природознавство, Суспільствознавство	Людина і світ	2	2	3	3	10
	Навчаємося разом	1	1	1	1	4
Мистецтво	Мистецтво	1	1	1	1	4
Технології	Трудове навчання	0,5	0,5	0,5	0,5	2
	Сходишки до інформатики		1	1	1	3
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	0,5	0,5	0,5	0,5	2
	Фізична культура *	3	3	3	3	12
Разом		19+3	21+3	22+3	22+3	84+12
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять, <i>із них:</i> Навчаємося разом		1	1	1	1	4
		1	1	1	1	4
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		20	22	23	23	88
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		23	25	26	26	100

* Години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

[НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ШКОЛИ II СТУПЕНЯ ПРОЕКТУ](#)

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня, які працюють
за науково-педагогічним проектом «Інтелект України»

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах				
		5	6	7	8	9
Мови і літератури	Українська мова	3,5	3,5	2,5	2	2
	Українська література	2	2	2	2	2
	Іноземна мова	3	3	3	3	3
	Російська мова	–	–	–	1	1
	Світова література	2	2	2	2	2
Суспільство- знавство	Історія України	1	1	1	1,5	1,5
	Всесвітня історія	–	1	1	1	1
	Правознавство (практичний курс)	–	–	–	–	1
	Навчаємося разом	2	1	–	–	–
	Основи самоменеджменту	–	–	1	1	–
Мистецтво	Мистецтво	1	1	1	0,5	0,5
Математика	Математика	4	4	–	–	–
	Алгебра	–	–	2	2	2
	Геометрія	–	–	2	2	2
	Еврика	2	2	2	2	2
Природознавство	Природознавство	1	1	–	–	–
	Біологія	–	–	2	2	2
	Географія	–	2	2	2	1,5
	Фізика	–	–	2	2	3
	Хімія	–	–	1	2	2
Технології	Трудове навчання. Технічна творчість	1	1	1	1	1
	Інформатика	–	–	–	1	1
	Креслення	–	–	1	0,5	–
	Комп'ютерна графіка	–	–	–	1	1
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
	Фізична культура*	2	2	2	2	2
Разом		23+2	25+2	29+2	32+2	32+2
Додатковий час на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		2	2	–	–	–
із них: Природознавство		2	2	–	–	–
Гранично допустиме навчальне навантаження		23	25	27	27	28
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		27	29	31	34	34

*Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

ПРО ПОСІБНИКИ ПРОЕКТУ

Однією з характерних ознак розвитку національної системи освіти на сучасному етапі є її варіативність, що виражається в розробці і створенні альтернативних підручників, якими і є посібники науково-педагогічного проекту «Інтелект України», що стали виразником певної педагогічної технології. Створення таких навчальних книжок повноцінно реалізують ідеї особистісно орієнтованого навчання.

Посібники проекту побудовані з урахуванням основних етапів навчання - засвоєння навчального матеріалу та його застосування на практиці. Вони реалізують діяльнісний підхід до організації навчального процесу, який змодельований у підручнику за принципом: «Для того, щоб учень засвоїв матеріал, який вивчає, він повинен виконати повний цикл пізнавальних дій, тобто сприйняти його, осмислити, запам'ятати, повправлятися в застосуванні знань на практиці й потім виконати подальші навчальні дії на їх повторення, поглиблення й міцніше засвоєння. Через дані посібники реалізується

концепція міцного засвоєння знань, періодичне повторення навчального матеріалу. Спочатку проміжки між повторенням коротші, пізніше вони збільшуються.

Велику увагу в підручниках автори приділяють ознайомленню школяра з конкретними способами запам'ятовування: використання наочних посібників, застосування алгоритмів, пам'яток, опорних схем, таблиць тощо.

Вправи у підручниках поділяються на пробні, тренувальні, творчі. Велике місце автори відводять вправам за зразком - це завдання з повною орієнтувальною основою дії. Учні знають, як виконувати його та які результати повинні отримати. Дані посібники не лише повноцінно й послідовно викладають навчальний матеріал, а й служать моделлю формування навчальної діяльності як провідної у шкільному віці. Вони реалізують емоційно-ціннісний компонент змісту освіти й мотиваційну функцію.

Важливим моментом проекту є формування емоційно-позитивного стану дитини в процесі навчання. Це відбувається через незвичну добірку видів завдань: виконання пісень під караоке, читання казок способом стеження за диктором презентації, робота з уривками мультфільмів та пошук переглянутого в тексті, вправа «Фотоапарат» тощо...

Способи навчально-пізнавальної діяльності в даному проекті передаються через правила, вказівки, алгоритмічні приписи й засвоюються учнями в формі вмінь і навичок.

Досвід творчої діяльності фіксується в посібниках у формі частково-пошукових завдань. Ефективними, як показала практика, є завдання на розвиток зорової пам'яті, уваги, спостережливості, кмітливості, формулювання припущень, встановлення послідовності певних дій, самооцінку.

Велику увагу автори проекту приділяють завданням, на основі яких формується ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, до самого себе та інших людей, поведінка в соціумі.

НАВИЧКИ, ЯКІ ФОРМУЄ ПРОЕКТ

Для кожного предмету й на кожний урок розроблені музичні вправи для фізкультхвилинок, що тісно пов'язані з темою і змістом уроку та формують у дітей життєві навички:

- виконання ранкової зарядки;
- заняття фізичною культурою, спортом, рухливими іграми тощо.

У проекті враховано природні здатності молодшого школяра, вразливість його психіки, допитливість у пізнанні самого себе, схильність до імітації зразків поведінки дорослих, що зумовлює вплив програмового змісту не лише на інтелектуальний, а й на соціальний і особистісний розвиток учня. Таким чином у молодшого школяра формуються життєві навички, що сприяють соціальному, духовному та психічному здоров'ю:

- вміння слухати;
- вміння чітко висловлювати свої думки;

- уміння відкрито виражати свої почуття, без тривоги і звинувачень;
- адекватна реакція на критику;
- уміння розуміти почуття, потреби і проблеми інших людей, виявляти допомогу й підтримку;
- уміння бути «членом команди»;
- уміння усвідомлювати власну унікальність;
- позитивне ставлення до себе, інших людей;
- уміння правильно виражати свої почуття;
- установка на успіх;
- уміння концентруватися на досягненні мети;
- розвиток наполегливості й працьовитості.